

Thea (53) ruimt samen met haar broer het huis van haar moeder op. Haar moeder, die steeds gekkere dingen ging doen en nu naar een hospice gaat om de laatste periode van haar leven veilig en goed verzorgd door te brengen. Dat haar moeder autisme heeft, is nooit officieel vastgesteld. Maar bij twee broers van Thea en allebei haar kinderen wel. Tijdens het opruimen wordt Thea steeds meer duidelijk hoe haar moeder in elkaar zat.

Mijn moeder creëerde een huis dat ze snapte

Door Thea Paris

Het gaat niet goed met mijn moeder. Er zit iets in haar hoofd wat er niet hoort. De dokter sprak van weken, geen maanden. Dat is nu twee maanden terug. Twee maanden van toenemende zorg. Omdat ze plastic bakjes op het vuur zette en omdat ze snoeren wilde doorsnijden met een broodmes.

Ze is nu in het hospice. Wij, mijn broer en ik, zijn in haar huis. We zijn aan het opruimen en aan het inpakken voor straks, als ze overleden is.

We voelen ons een beetje inbrekers omdat ma er niet bij is. En we voelen ons speurders, we zijn op zoek naar speciale kluisleutels van Steven, mijn broer. Ma heeft ze ergens opgeborgen, maar waar?

'Ik wist dat ik naar haar spulletjes moest kijken om mijn moeder te begrijpen'

Al zoekend en inpakkend worstel ik mij door kilometers elastiek, 8 naaikisten, 26 asbakken (mijn moeder rookt niet), 36 vazen, 48 schilderijtjes, 18 houten puzzels. Alles keurig ingepakt in zakjes en doosjes met stickertjes erop waarop staat wat erin zit en hoe groot het is. Kopje, wit, 12 cm, Hema. Bordje, Chinees, 18 cm, bruin. Enzovoort, enzovoort. Alles keurig soort bij soort, doos na doos, stelling na stelling, de hele zolder vol.

Waarom kocht ze dit? Waarom bewaarde ze dit? Was ze bang voor het einde der tijden? Vond ze dit mooi? Wilde ze het verkopen? Ze verkocht weleens wat op Marktplaats, met wisselend succes. Maar waarom had ze zo veel, zo lelijk en dan weer heel mooi, soms zo goedkoop, zo raar?

En dan zomaar vond ik in een lelijk kartonnen doosje haar trouwring, in de linnenkast een kinderschoentje, bij de ansichtkaarten een borduurwerkje van vijftig jaar oud voor haar dochters geboorte. Verstopt achterin een kast een spaarvarken van toen ze klein was. Wie was mijn moeder? Wat wist ik van haar? Behalve haar naam, leeftijd en wat oppervlakkige dingetjes?

Ik had jarenlang een moeilijke relatie met mijn moeder. Het was lastig dat als ik vertelde dat ik zwanger was, zij vertelde dat mijn zus op vakantie ging. Toen ik vertelde dat ik eindelijk een woonruimte had gevonden, vroeg ze of ik al een brandverzekering had. Toen ik opbelde om te vertellen dat we een zoon hadden gekregen, zei ze dat ze koffie ging drinken en hing ze acuut op. Of die keer dat mijn zus een miskraam had gehad en mijn moeder haar een prettig weekend wenste. Ach, het waren geen incidenten, het was mijn jeugd.

Ik heb er hulp voor gezocht en gevonden. Ik ontdekte het begrip onvermogen, geen onwil. Ik heb verbinding gezocht en gevonden in onze gemeenschappelijke hobby's: poppenhuizen, Marktplaats en kringlopen. Maar kende ik mijn moeder? Mijn moeder die zo van spulletjes hield? Ik wist dat ik naar die spulletjes moest kijken om mijn moeder te begrijpen, haar te leren kennen nu ik ruim 50 ben en zij 76.

En dan, 's morgens doe ik een laatste la open en daar ligt het. Tussen een eenvoudig visbestekje (mijn moeder at nooit vis), een taartschep en een dure antieke suikertang. Het 'vorkje'! Het is maar goed dat ma er een briefje op gedaan heeft waarop het staat: 'vorkje'. Anders zou je niet weten waar dat platte metalen dingetje met tanden voor is?! En opeens snap ik het, snap ik mijn moeder!

Mijn moeder die de wereld niet snapte, die de oorlog in Oekraïne niet snapte, die de aardbevingen niet snapte, die de psychose van haar zoon niet snapte, die genegenheid niet snapte, die emoties niet snapte. Ze creëerde een huis dat ze snapte. Keurig asbakken bij 'rookwaar', vazen bij 'vazen' en vorkjes bij 'bestek'. Ze kocht dingen om het op de juiste plek te leggen, nadat ze het eerst uitgebreid opgemeten, bestudeerd en gearhiveerd had. En de week erop was het nog steeds dezelfde maat op dezelfde plek. Zo veilig.

Daarom hing ze nooit kindertekeningen op de koelkast en vond ik ze nu keurig op datum per kind gesorteerd in de map met 'tekeningen'. Daarom hing die twintig jaar oude familiefoto nog steeds aan de muur, en borg ze de nieuwe jaarlijkse schoolfoto's op in fotomapjes per kind. Daarom was er niets in haar woonkamer te vinden dat 'persoonlijk' was.

Ze had geen laatje met 'herinneringen', geen laatje met 'genegenheid', daarom stopte ze dat gouden horloge van haar schoondochter in een rieten doosje, dat cassettebandje met lievelingsmuziek van haar zoon bij de schroevendraaiers. Dat kon ze niet opslaan. Dat kon ze niet labelen, niet handelen. En zo werd dat platte stukje metaal met tanden de sleutel naar mijn moeder.

De sleutels hebben we niet gevonden. ●